

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

16. července 2020*

„Řízení o předběžné otázce – Prostor svobody, bezpečnosti a práva – Přistěhovalecká politika – Právo na sloučení rodiny – Směrnice 2003/86/ES – Článek 4 odst. 1 – Pojem ‚nezletilé dítě‘ – Článek 24 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie – Nejlepší zájem dítěte – Článek 47 Listiny základních práv – Právo na účinnou právní ochranu – Děti osoby usilující o sloučení rodiny, které dosáhly plnoletosti v průběhu rozhodovacího procesu nebo soudního řízení proti rozhodnutí, kterým se zamítá žádost o sloučení rodiny“

Ve spojených věcech C-133/19, C-136/19 a C-137/19,

jejichž předmětem jsou žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podané rozhodnutími Conseil d'État (Státní rada, Belgie) ze dne 31. ledna 2019, došlými Soudnímu dvoru dne 19. února 2019 (C-133/19) a dne 20. února 2019 (C-136/19 a C-137/19), v řízeních

B. M. M. (C-133/19 a C-136/19),

B. S. (C-133/19),

B. M. (C-136/19),

B. M. O. (C-137/19)

proti

État belge,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení A. Prechal, předsedkyně senátu, L. S. Rossi (zpravodajka), J. Malenovský, F. Biltgen a N. Wahl, soudci,

generální advokát: G. Hogan,

vedoucí soudní kanceláře: M. Krausenböck, radová,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 30. ledna 2020,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za B. M. M., B. S., B. M. a B. M. O. A. Van Vyve, avocate,

* Jednací jazyk: francouzština.

- za belgickou vládu P. Cottinem, jakož i C. Pochet a C. Van Lul, jako zmocněnci, ve spolupráci s E. Derriks, G. van Witzenburgem a M. de Sousa Marques E Silva, avocats,
- za německou vládu R. Kanitzem a J. Möllerem, jako zmocněnci,
- za rakouskou vládu J. Schmoll, jako zmocněnkyní,
- za polskou vládu B. Majczynou, jako zmocněncem,
- za Evropskou komisi C. Cattabriga a M. Condou-Durande, jako zmocněnkyněmi,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 19. března 2020,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce se týkají výkladu směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny (Úř. věst. 2003, L 251, s. 12; Zvl. vyd. 19/06, s. 224) a článku 47 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).
- 2 Tyto žádosti byly podány v rámci sporů mezi B. M. M. (C-133/19 a C-136/19), B. S. (C-133/19), B. M. (C-136/19) a B. M. O. (C-137/19), guinejskými státními příslušníky, na straně jedné a État belge na straně druhé ve věci zamítnutí žádostí o udělení víza za účelem sloučení rodiny.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Body 2, 4, 6, 9 a 13 odůvodnění směrnice 2003/86 uvádějí:

„(2) Opatření týkající se sloučení rodiny by měla být přijata ve shodě se závazkem chránit rodinu a respektovat rodinný život obsaženým v mnoha nástrojích mezinárodního práva. Tato směrnice ctí základní práva a řídí se zásadami uznanými zejména v článku 8 [Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950] a v [Listině].

[...]

(4) Sloučení rodiny je nezbytné k umožnění rodinného života. Napomáhá k vytvoření sociálně kulturní stability usnadňující integraci státních příslušníků třetích zemí v členských státech, což současně podporuje hospodářskou a sociální soudržnost, základní cíl Společenství stanovený Smlouvou.

[...]

(6) Za účelem ochrany rodiny a založení nebo zachování rodinného života je třeba určit na základě společných kritérií hmotné podmínky pro uplatňování práva na sloučení rodiny.

[...]

(9) Sloučení rodiny by se mělo v každém případě vztahovat na jádro rodiny, to znamená na manžele a nezletilé děti.

[...]

(13) Je třeba stanovit procesní pravidla posuzování žádosti o sloučení rodiny a postup projednávání vstupu a pobytu členů rodiny. Tyto postupy by měly být s ohledem na běžné pracovní zatížení správních orgánů členských států účinné a snadno zvládnutelné, průhledné a spravedlivé, aby dotýcným osobám nabízely odpovídající právní jistotu.“

4 Článek 1 směrnice 2003/86 zní následovně:

„Cílem této směrnice je stanovit podmínky pro uplatňování práva na sloučení rodiny státními příslušníky třetích zemí, kteří oprávněně pobývají na území členských států.“

5 Článek 4 této směrnice stanoví:

„1. Členské státy povolí vstup a pobyt níže uvedených rodinných příslušníků podle této směrnice a s výhradou dodržení podmínek uvedených v kapitole IV, jakož i v článku 16:

- a) manžela nebo manželky osoby usilující o sloučení rodiny;
- b) nezletilých dětí osoby usilující o sloučení rodiny a jejího manžela nebo jeho manželky, včetně dětí osvojených, v souladu s rozhodnutím příslušného orgánu v dotýcném členském státě nebo rozhodnutím, které je bez dalšího vykonatelné na základě mezinárodních závazků dotýcného členského státu, nebo které musí být uznáno v souladu s mezinárodními závazky;
- c) nezletilých dětí osoby usilující o sloučení rodiny včetně dětí osvojených, pokud má osoba usilující o sloučení rodiny děti v opatrování a děti jsou na ní závislé. Členské státy mohou povolit sloučení s dětmi, které jsou zároveň v opatrování jiného opatrovníka, za předpokladu, že druhý opatrovník k tomu poskytne souhlas;
- d) nezletilých dětí manžela nebo manželky včetně dětí osvojených, pokud má tento manžel nebo manželka děti v opatrování a děti jsou na něm závislé. Členské státy mohou povolit sloučení s dětmi, které jsou zároveň v opatrování jiného opatrovníka, za předpokladu, že druhý opatrovník k tomu poskytne souhlas.

Nezletilé děti uvedené v tomto článku musí být pod věkovou hranicí zletilosti stanovenou právem dotýcného členského státu a musí být svobodné.

[...]“

6 Článek 5 uvedené směrnice stanoví:

„1. Členské státy určí, zda žádost o vstup a pobyt za účelem uplatňování práva na sloučení rodiny podá u příslušných orgánů dotýcného členského státu osoba usilující o sloučení rodiny, nebo rodinný příslušník nebo příslušníci.

2. K žádosti se připojí doklady potvrzující rodinné vztahy a dodržení podmínek stanovených v člancích 4 a 6 a popřípadě v člancích 7 a 8, jakož i ověřené opisy cestovních dokladů rodinných příslušníků.

V případě potřeby mohou členské státy pro účely získání důkazu o existenci rodinných vztahů vést pohovory s osobou usilující o sloučení rodiny a jejími rodinnými příslušníky a provádět další šetření, která budou považovat za nezbytná.

[...]

4. Příslušné orgány členského státu žadateli písemně oznámí rozhodnutí co nejdříve, v každém případě však nejpozději devět měsíců ode dne podání žádosti.

Za mimořádných okolností souvisejících s obtížností posouzení žádosti může být lhůta uvedená v prvním pododstavci prodloužena.

Rozhodnutí o zamítnutí žádosti je třeba řádně odůvodnit. Důsledky toho, že rozhodnutí nebylo učiněno ve lhůtě stanovené v prvním pododstavci, musí být určeny vnitrostátními právními předpisy příslušného členského státu.

5. Při posuzování žádosti členské státy dbají na to, aby byl brán náležitý ohled na nejlepší zájmy nezletilých dětí.“

7 Podle čl. 16 odst. 1 a 2 téže směrnice:

„1. Členské státy mohou zamítnout žádost o vstup a pobyt za účelem sloučení rodiny nebo popřípadě odejmout povolení k pobytu rodinným příslušníkům či zamítnout prodloužení jeho doby platnosti za těchto okolností:

a) pokud podmínky stanovené touto směrnicí nejsou nebo již nejsou splněny.

[...]

2. Členské státy mohou též zamítnout žádost o vstup a pobyt za účelem sloučení rodiny nebo odejmout povolení k pobytu některému rodinnému příslušníkovi či zamítnout prodloužení jeho doby platnosti, pokud se zjistí, že:

a) byly použity nepravdivé nebo zavádějící informace nebo padělané či pozměněné doklady nebo že byl spáchán podvod nebo byly použity jiné nezákonné prostředky;

[...]“

8 Článek 18 směrnice 2003/86 stanoví:

„Členské státy zajistí, aby osoba usilující o sloučení rodiny nebo její rodinní příslušníci měli právo obrátit se na soud, pokud je žádost o sloučení rodiny zamítnuta nebo doba platnosti povolení k pobytu není prodloužena, nebo je povolení k pobytu odejmuto nebo je nařízeno navrácení.

Postup a příslušnost, v souladu s kterými je vykonáváno právo uvedené v prvním pododstavci, stanoví dotyčné členské státy.“

Belgické právo

9 Článek 10 odst. 1 první pododstavec loi du 15 décembre 1980 sur l'accès au territoire, le séjour, l'établissement et l'éloignement des étrangers (zákon ze dne 15. prosince 1980 o vstupu na území, pobytu, usazování a vyhoštění cizinců) (*Moniteur belge* ze dne 31. prosince 1980, s. 14584), ve znění použitelném na skutkový stav v původním řízení (dále jen „zákon ze dne 15. prosince 1980“), stanoví:

„S výhradou ustanovení článků 9 a 12 je následujícím osobám dovoleno zdržovat se v Království déle než tři měsíce:

[...]

4. níže uvedení rodinní příslušníci cizince, kterému byl přiznán či umožněn před nejméně dvanácti měsíci pobyt na území Království na neomezenou dobu nebo mu bylo před nejméně dvanácti měsíci umožněno, aby se na území Království usadil. Toto období dvanácti měsíců se nepoužije, pokud před příjezdem cizince do Království existoval manželský svazek nebo registrované partnerství nebo v případě společného nezletilého dítěte nebo v případě, že se jedná o rodinného příslušníka cizince, který byl uznán za uprchlíka nebo za osobu požívající doplňkovou ochranu:

- jeho zahraniční manžel/manželka nebo cizinec, s nímž uzavřel registrované partnerství, které je v Belgii rovnocenné manželství, a který s ním bude žít, jsou-li obě dotčené osoby starší 21 let. Tento minimální věk se však snižuje na 18 let, jestliže manželský svazek, resp. toto registrované partnerství existovalo již před příjezdem cizince, za nímž se má dotčená osoba přistěhovat, do Království;
- děti, které s nimi žijí, dokud nedovršily věk 18 let a jsou svobodné;
- děti cizince, za nímž se mají přistěhovat, jeho manžela/manželky nebo registrovaného partnera/registrované partnerky podle první odrážky, které s nimi žijí, dokud nedovršily věk 18 let a jsou svobodné, za předpokladu, že cizinec, za nímž se mají přistěhovat, jeho manžel/manželka nebo registrovaný partner/registrovaná partnerka má děti v opatrování a děti jsou na této osobě závislé a v případě sdílené péče za podmínky, že druhý opatrovník k tomu poskytne souhlas.

[...]“

10 Článek 10b odst. 3 tohoto zákona stanoví:

„Ministr nebo jím pověřená osoba může rozhodnout o zamítnutí žádosti o povolení k pobytu na dobu delší než tři měsíce, [...] pokud cizinec [...] použil nepravdivé nebo zavádějící informace nebo padělané či pozměněné doklady nebo spáchal podvod nebo použil jiné protiprávní prostředky (které jsou rozhodující povahy), aby získal takovéto povolení [...]“

11 Článek 12a uvedeného zákona stanoví:

„§ 1. Cizinec, který prohlásí, že se nachází v některém z případů uvedených v článku 10, musí svou žádost předložit belgickému diplomatickému nebo konzulárnímu zástupci příslušnému podle místa jeho bydliště nebo pobytu v zahraničí.

[...]

§ 2. [...]

Dnem podání žádosti je den, kdy jsou předloženy všechny tyto dokumenty podle článku 30 zákona ze dne 16. července 2004 o mezinárodním právu soukromém nebo podle mezinárodních úmluv týkajících se této věci.

Rozhodnutí o povolení k pobytu se přijme a oznámí co nejdříve, nejpozději však do šesti měsíců ode dne podání žádosti podle druhého pododstavce. [...]

Ve výjimečných případech souvisejících se složitostí posouzení žádosti [...] může ministr nebo jím pověřená osoba dvakrát prodloužit tuto lhůtu pro posouzení o tři měsíce prostřednictvím odůvodněného rozhodnutí, o němž je žadatel vyrozuměn.

Pokud nebylo přijato žádné rozhodnutí do uplynutí devítiměsíční lhůty ode dne podání žádosti, včetně případného prodloužení podle pátého pododstavce, povolení k pobytu se udělí.

[...]

§ 7. Při posuzování žádosti se náležitě přihlédne k nejlepšímu zájmu dítěte.“

12 Článek 39/56 první pododstavec téhož zákona stanoví:

„Žaloby uvedené v čl. 39 odst. 2 mohou být podány ke [Conseil du contentieux des étrangers (Soud pro cizinecké spory, Belgie)] cizincem, který může prokázat škodu nebo zájem.“

Skutkové okolnosti původního řízení a předběžné otázky

- 13 Z předkládacích rozhodnutí vyplývá, že dne 20. března 2012 B. M. M., státní příslušník třetí země s postavením uprchlíka v Belgii, podal jménem a v zájmu svých nezletilých dětí, B. S., B. M. a B. M. O. na belgickém velvyslanectví v Conakry (Guinea) žádosti o povolení k pobytu za účelem sloučení rodiny na základě čl. 10 odst. 1 prvního pododstavce bodu 4 třetí odrážky zákona ze dne 15. prosince 1980. Tyto žádosti byly zamítnuty rozhodnutím ze dne 2. července 2012.
- 14 Dne 9. prosince 2013 podal B. M. M. na belgickém velvyslanectví v Dakaru (Senegal) jménem a v zájmu svých nezletilých dětí B. S., B. M. a B. M. O. nové žádosti o povolení k pobytu na základě týchž ustanovení zákona ze dne 15. prosince 1980.
- 15 Třemi rozhodnutími ze dne 25. března 2014 příslušné belgické orgány zamítly tyto žádosti o povolení k pobytu na základě čl. 10b odst. 3 zákona ze dne 15. prosince 1980 z důvodu, že B. S., B. M. a B. M. O. použili nepravdivé nebo zavádějící informace nebo padělané či pozměněné doklady nebo že spáchali podvod nebo použili jiné nezákonné prostředky za účelem získání požadovaných povolení. Ohledně B. S. a B. M. O. tyto orgány totiž uvedly, že ve své žádosti o povolení k pobytu prohlásili, že se narodili ve dnech 16. března 1999 a 20. ledna 1996, zatímco B. M. M. ve své žádosti o azyl uvedl, že se narodili ve dnech 16. března 1997 a 20. ledna 1994. Pokud jde o B. M. O., uvedené orgány zdůraznily, že B. M. M. se ve své žádosti o azyl o existenci tohoto dítěte nezmínil.
- 16 Ke dni přijetí zamítavých rozhodnutí ze dne 25. března 2014 byli B. S. a B. M. podle prohlášení žalobců v původním řízení ještě nezletilými osobami, zatímco B. M. O. dosáhl plnoletosti.
- 17 Dne 25. dubna 2014 B. M. M. a B. S. (věc C-133/19), B. M. M. a B. M. (věc C-136/19) a B. M. O. (věc C-137/19) podali proti uvedeným zamítavým rozhodnutím žaloby na odklad vykonatelnosti a na neplatnost ke Conseil du contentieux des étrangers (Soud pro cizinecké spory). Dopisy ze dne 10. září 2015, 7. ledna 2016 a 24. října 2017 zúčastněné strany požádaly uvedený soud, aby rozhodl o jejich žalobách.
- 18 Rozsudky ze dne 31. ledna 2018 Conseil du contentieux des étrangers (Soud pro cizinecké spory) žaloby odmítl jako nepřípustné z důvodu nedostatku právního zájmu na podání žaloby. Tento soud nejprve připomněl, že podle ustálené vnitrostátní judikatury musí právní zájem žalobce na podání žaloby existovat v okamžiku podání žaloby a přetrvávat až do vyhlášení rozsudku, a poté poznamenal, že v projednávané věci v případě zrušení zamítavých rozhodnutí dotčených v původním řízení a v případě povinnosti příslušných belgických orgánů přezkoumat žádosti o povolení k pobytu nelze těmto žádostem v žádném případě vyhovět, neboť v mezidobí i s přihlédnutím k datům narození uvedeným v těchto žádostech dosáhli B. S., B. M. et B. M. O. plnoletosti, a nesplňovali již tedy podmínky stanovené ustanoveními upravujícími sloučení rodiny nezletilých dětí.
- 19 Žalobci v původním řízení podali kasační opravný prostředek ke Conseil d'État (Státní rada, Belgie). V podstatě tvrdí, že výklad zastávaný Conseil du contentieux des étrangers (Soud pro cizinecké spory) je v rozporu se zásadou efektivity unijního práva, neboť brání B. S., B. M. a B. M. O., aby využili práva na sloučení rodiny zaručeného v článku 4 směrnice 2003/86, a dále porušuje právo na účinnou právní

ochranu tím, že je zbavuje možnosti podat opravný prostředek proti zamítavým rozhodnutím dotčeným v původním řízení, třebaže tato rozhodnutí – pokud jde o věci C-133/19 a C-136/19 – byla nejen přijata, ale také napadena, když byli navrhovatelé ještě nezletilými osobami.

- 20 V tomto ohledu Conseil d'État (Státní rada) uvádí, že Soudní dvůr ve svém rozsudku ze dne 12. dubna 2018, A a S (C-550/16, EU:C:2018:248), rozhodl, že čl. 2 písm. f) směrnice 2003/86, ve spojení s čl. 10 odst. 3 písm. a) této směrnice, musí být vykládán v tom smyslu, že jako „nezletilá osoba“ ve smyslu tohoto ustanovení musí být kvalifikován státní příslušník třetí země nebo osoba bez státní příslušnosti, jež byla mladší 18 let v okamžiku vstupu na území členského státu a podání žádosti o azyl v tomto státě, která však v průběhu azylového řízení dosáhla plnoletosti a následně jí bylo přiznáno postavení uprchlíka.
- 21 Předkládající soud nicméně zdůrazňuje, že spor, v němž byl vydán uvedený rozsudek, se liší od věcí v původních řízeních, jelikož tyto věci se netýkají nezletilé osoby, které bylo přiznáno postavení uprchlíka. Mimoto vzhledem k tomu, že směrnice 2003/86 stanoví lhůtu pro přijetí rozhodnutí o žádosti o sloučení rodiny, nezávisí právo na sloučení rodiny na tom, jak rychle žádost vyřízena. V každém případě byla v projednávané věci zamítavá rozhodnutí dotčená v původním řízení přijata ve lhůtě stanovené v čl. 12a odst. 2 zákona ze dne 15. prosince 1980.
- 22 Za těchto podmínek se Conseil d'État (Státní rada) rozhodla přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

Ve věcech C-133/19 a C-136/19:

- „1) Aby byla zajištěna účinnost práva Evropské unie a nebyl znemožněn výkon práva na sloučení rodiny, které navrhovatelce podle jejího názoru plyne z článku 4 směrnice [2003/86], musí být toto ustanovení vykládáno v tom smyslu, že dítě osoby usilující o sloučení rodiny může využít právo na sloučení rodiny, pokud dosáhne plnoletosti v průběhu soudního řízení proti rozhodnutí, kterým mu nebylo toto právo přiznáno a které bylo přijato v době, kdy toto dítě ještě bylo nezletilé?
- 2) Musí být článek 47 [Listiny] a článek 18 směrnice [2003/86] vykládány tak, že brání tomu, aby byla žaloba na neplatnost podaná proti rozhodnutí o nepřiznání práva na sloučení rodiny nezletilého dítěte prohlášena za nepřípustnou z toho důvodu, že dítě dosáhlo plnoletosti v průběhu soudního řízení, neboť by mu bylo znemožněno, aby byla projednána jeho žaloba proti tomuto rozhodnutí, a bylo by porušeno jeho právo na účinnou právní ochranu?“

Ve věci C-137/19:

„Musí být čl. 4 odst. 1 [první pododstavec], písm. c) směrnice [2003/86], případně ve spojení s čl. 16 odst. 1 téže směrnice, vykládán tak, že k tomu, aby byli státní příslušníci třetích zemí považováni za „nezletilé děti“ ve smyslu tohoto ustanovení, vyžaduje, aby byli „nezletilými“ nejen v okamžiku podání žádosti o povolení k pobytu, ale rovněž v okamžiku, kdy správní orgán rozhoduje s konečnou platností o této žádosti?“

- 23 Rozhodnutím předsedy Soudního dvora ze dne 12. března 2019 byly věci C-133/19, C-136/19 a C-137/19 spojeny pro účely písemné i ústní části řízení, jakož i pro účely rozsudku.

K předběžným otázkám

K první otázce ve věcech C-133/19 a C-136/19, jakož i k otázce ve věci C-137/19

- 24 Podstatou první otázky předkládajícího soudu ve věcech C-133/19 a C-136/19, jakož i otázky položené ve věci C-137/19, je, zda čl. 4 odst. 1 první pododstavec písm. c) směrnice 2003/86 musí být vykládán v tom smyslu, že datem, které je třeba vzít v úvahu za účelem určení, zda je svobodný státní příslušník třetí země nebo svobodná osoba bez státní příslušnosti „nezletilým dítětem“ ve smyslu tohoto ustanovení, je datum podání žádosti o vstup a pobyt za účelem sloučení rodiny pro nezletilé děti, anebo datum, kdy příslušné orgány tohoto členského státu rozhodnou o této žádosti, případně po podání žaloby směřující proti rozhodnutí, kterým se taková žádost zamítá.
- 25 V tomto ohledu je třeba připomenout, že cílem sledovaným směrnicí 2003/86 je usnadnit sloučení rodiny a dále poskytnutí ochrany státním příslušníkům třetích zemí a zejména nezletilým osobám (rozsudek ze dne 13. března 2019, E., C-635/17, EU:C:2019:192, bod 45 a citovaná judikatura).
- 26 V této souvislosti ukládá čl. 4 odst. 1 uvedené směrnice členským státům přesně vymezené pozitivní povinnosti, kterým odpovídají jasně definovaná subjektivní práva. Uvedený článek jim v případech určených touto směrnicí ukládá povinnost toto sloučení některým rodinným příslušníkům osoby usilující o sloučení rodiny povolit, aniž by mohly uplatnit svůj prostor pro uvážení (rozsudek ze dne 13. března 2019, E., C-635/17, EU:C:2019:192, bod 46 a citovaná judikatura).
- 27 Mezi rodinné příslušníky osoby usilující o sloučení rodiny, jejichž vstup a pobyt musí dotýčný členský stát povolit, patří podle čl. 4 odst. 1 prvního pododstavce písm. c) směrnice 2003/86 „nezletilé děti osoby usilující o sloučení rodiny včetně dětí osvojených, pokud má osoba usilující o sloučení rodiny děti v opatrování a děti jsou na ní závislé“.
- 28 V tomto ohledu je třeba uvést, že čl. 4 odst. 1 druhý pododstavec směrnice 2003/86 sice uvádí, že nezletilé děti musí být pod věkovou hranicí zletilosti stanovenou právem dotýčného členského státu, avšak neupřesňuje okamžik, který je třeba vzít v úvahu za účelem určení, zda je tato podmínka splněna, ani v posledně uvedeném ohledu neodkazuje na právo členských států.
- 29 I když je v souladu s uvedeným ustanovením ponecháno na uvážení členských států, aby stanovily v právních předpisech věkovou hranici zletilosti, nelze jim naproti tomu přiznat žádný prostor pro uvážení, pokud jde o stanovení okamžiku, který je třeba vzít v úvahu za účelem posouzení věku žadatele pro účely čl. 4 odst. 1 prvního pododstavce písm. c) směrnice 2003/86.
- 30 Je totiž třeba připomenout, že v souladu s požadavky jak jednotného použití unijního práva, tak zásady rovnosti musí být ustanovení tohoto práva, které výslovně neodkazuje na právo členských států za účelem vymezení svého smyslu a dosahu, zpravidla vykládáno autonomním a jednotným způsobem v celé Evropské unii, přičemž tento výklad je třeba provést s přihlédnutím zejména ke kontextu tohoto ustanovení a k cíli sledovanému dotčenou právní úpravou (rozsudek ze dne 26. července 2017, Ouhrami, C-225/16, EU:C:2017:590, bod 38 a citovaná judikatura).
- 31 Jak bylo připomenuto v bodě 25 tohoto rozsudku, cílem sledovaným směrnicí 2003/86 je usnadnit sloučení rodiny. Za tímto účelem tato směrnice, jak upřesňuje její článek 1, stanoví podmínky pro uplatňování práva na sloučení rodiny státními příslušníky třetích zemí, kteří oprávněně pobývají na území členských států.
- 32 Kromě toho, jak vyplývá z bodu 2 odůvodnění uvedené směrnice, tato směrnice ctí základní práva a řídí se zásadami zakotvenými v Listině.

- 33 V tomto ohledu je třeba připomenout, že členské státy a zejména jejich soudní orgány nejenže musí vykládat své vnitrostátní právo v souladu s unijním právem, ale musí rovněž dbát na to, aby se neopíraly o výklad znění předpisu sekundárního práva, který koliduje se základními právy chráněnými právním řádem Unie (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne ze dne 23. prosince 2009, *Detiček*, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, bod 34, jakož i ze dne 6. prosince 2012, *O a další*, C-356/11 a C-357/11, EU:C:2012:776, bod 78).
- 34 Konkrétně článek 7 Listiny, který obsahuje práva odpovídající právům zaručeným článkem 8 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, uznává právo na respektování soukromého a rodinného života. Toto ustanovení Listiny musí být vykládáno ve spojení s povinností brát v úvahu nejlepší zájmy dítěte, uznanou v jejím čl. 24 odst. 2, a při zohlednění nezbytnosti, aby dítě pravidelně udržovalo osobní vztahy s oběma rodiči, vyjádřené v odst. 3 téhož článku (rozsudek ze dne 6. prosince 2012, *O a další*, C-356/11 a C-357/11, EU:C:2012:776, bod 76).
- 35 Z toho plyne, že ustanovení směrnice 2003/86 musí být vykládána a uplatňována ve světle článku 7 a čl. 24 odst. 2 a 3 Listiny, jak ostatně vyplývá ze znění bodu 2 odůvodnění a čl. 5 odst. 5 uvedené směrnice, které ukládají členským státům povinnost posuzovat dotčené žádosti o sloučení rodiny v zájmu dotyčných dětí a s cílem upřednostnit rodinný život (rozsudek ze dne 13. března 2019, *E.*, C-635/17, EU:C:2019:192, bod 56 a citovaná judikatura).
- 36 Zaprvé je přitom třeba konstatovat, že zvolení data, kdy příslušný orgán dotyčného členského státu rozhodne o žádosti o vstup a pobyt na území tohoto státu za účelem sloučení rodiny, jako data, které je třeba vzít v úvahu za účelem posouzení věku žadatele pro účely použití čl. 4 odst. 1 prvního pododstavce písm. c) směrnice 2003/86, by nebylo v souladu ani s cíli sledovanými touto směrnicí, ani s požadavky plynoucími z článku 7 a čl. 24 odst. 2 Listiny, neboť toto posledně uvedené ustanovení vyžaduje, aby ve všech aktech týkajících se dětí, zejména aktech, které členské státy provádějí při uplatňování uvedené směrnice, byl prvořadým hlediskem nejlepší zájem dítěte.
- 37 Jak totiž v podstatě uvedl generální advokát v bodě 43 svého stanoviska, příslušné vnitrostátní správní a soudní orgány by nebyly vedeny k tomu, aby přednostně a dostatečně rychle vyřizovaly žádosti nezletilých tak, aby byla zohledněna jejich zranitelnost, a mohly by tak jednat způsobem, který by ohrožoval samotná práva těchto nezletilých na sloučení rodiny (obdobně viz rozsudek ze dne 12. dubna 2018, *A a S*, C-550/16, EU:C:2018:248, bod 58).
- 38 V projednávané věci z žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že dne 9. prosince 2013 podal B. M. M. jménem a v zájmu svých nezletilých dětí B. S., B. M. a B. M. O. na belgickém velvyslanectví v Dakaru žádosti o povolení k pobytu za účelem sloučení rodiny a že tyto žádosti byly zamítnuty dne 25. března 2014 při dodržení lhůt stanovených belgickým zákonem.
- 39 Přitom ačkoli B. M. M., jakož i B. S., B. M. a B. M. O. podali dne 25. dubna 2014 proti těmto zamítavým rozhodnutím žaloby na odklad vykonatelnosti a na neplatnost ke Conseil du contentieux des étrangers (Soud pro cizinecké spory) a ačkoli několikrát v průběhu let 2015 až 2017 požádali tento soud, aby rozhodl o jejich žalobách, je nesporné, že Conseil du contentieux des étrangers (Soud pro cizinecké spory) odmítl výše uvedené žaloby jako nepřípustné z důvodu nedostatku právního zájmu na podání žaloby až dne 31. ledna 2018, tj. tři roky a devět měsíců po jejich podání, přičemž se opíral o skutečnost, že v den vydání rozhodnutí dosáhli B. S., B. M. a B. M. O. plnoletosti, a nesplňovali již tedy podmínky stanovené ustanoveními upravujícími sloučení rodiny nezletilých dětí.
- 40 V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že taková délka vyřizování sporů není podle všeho v Belgii výjimečná, jelikož – jak uvedla belgická vláda na jednání – průměrná doba, ve které Conseil du contentieux des étrangers (Soud pro cizinecké spory) rozhoduje o sporech v oblasti sloučení rodiny, činí tři roky. Tatáž vláda mimoto upřesnila, že případ žalobců v původním řízení nebyl tímto soudem považován za prioritní.

- 41 Okolnosti připomenuté v předcházejícím bodě tak názorně ukazují, že výklad čl. 4 odst. 1 prvního pododstavce písm. c) směrnice 2003/86, podle kterého je datum, kdy příslušný orgán dotyčného členského státu rozhodne o žádosti o vstup a pobyt na území tohoto státu, datem, které je třeba vzít v úvahu za účelem posouzení věku žadatele pro účely tohoto ustanovení, by nemohl zajistit, že v souladu s čl. 24 odst. 2 Listiny zůstává zájem dítěte pro členské státy za všech okolností prvořadým hlediskem v kontextu uplatňování směrnice 2003/86.
- 42 Zadržet by takový výklad neumožňoval zaručit v souladu se zásadami rovného zacházení a právní jistoty ani stejné a předvídatelné zacházení se všemi žadateli, kteří se chronologicky nacházejí ve stejné situaci, jelikož úspěch žádosti o sloučení rodiny by závisel hlavně na okolnostech přičitatelných vnitrostátním správním nebo soudním orgánům, zejména na tom, jak rychle je žádost vyřizována nebo je rozhodnuto o žalobě podané proti rozhodnutí o zamítnutí takové žádosti, a nikoli na okolnostech přičitatelných žadateli (obdobně viz rozsudek ze dne 12. dubna 2018, A a S, C-550/16, EU:C:2018:248, body 55 a 60).
- 43 Kromě toho by uvedený výklad v rozsahu, v němž by měl za následek, že by právo na sloučení rodiny záviselo na nahodilých a nepředvídatelných okolnostech, které jsou zcela přičitatelné příslušným vnitrostátním správním a soudním orgánům dotyčného členského státu, mohl vést k významným rozdílům při vyřizování žádostí o sloučení rodiny mezi členskými státy i v rámci jediného členského státu.
- 44 Za těchto podmínek je s cíli směrnice 2003/86, jakož i se základními právy chráněnými unijním právním řádem, pro účely určení, zda je splněna podmínka věku stanovená v čl. 4 odst. 1 prvním pododstavci písm. c) této směrnice, v souladu pouze zohlednění data podání žádosti o vstup a pobyt za účelem sloučení rodiny. V tomto ohledu je irelevantní, zda o této žádosti bude rozhodnuto přímo po jejím podání nebo poté, co bylo rozhodnutí o jejím zamítnutí zrušeno.
- 45 Tento závěr nemůže být zpochybněn argumentem vzneseným belgickou a polskou vládou v jejich písemných vyjádřeních, podle kterého v souladu s čl. 16 odst. 1 písm. a) směrnice 2003/86 platí, že pokud podmínky pro udělení povolení „nejsou nebo již nejsou splněny“, mohou členské státy odmítnout vydat povolení ke vstupu a pobytu za účelem sloučení rodiny. Podle názoru těchto vlád v podstatě musí být k tomu, aby bylo možné žádosti o sloučení rodiny vyhovět, osoba, na niž se vztahuje žádost o sloučení rodiny, nutně nezletilá jak ke dni podání žádosti, tak i ke dni přijetí rozhodnutí o této žádosti.
- 46 V tomto ohledu je třeba uvést, že věk žadatele nelze považovat za hmotněprávní podmínku pro výkon práva na sloučení rodiny ve smyslu bodu 6 odůvodnění a článku 1 směrnice 2003/86, stejně jako podmínky stanovené zejména v kapitole IV této směrnice. Na rozdíl od posledně uvedených je totiž podmínka věku podmínkou samotné přípustnosti žádosti o sloučení rodiny, jejíž vývoj je jistý a předvídatelný, a kterou tedy lze posuzovat pouze v den podání této žádosti.
- 47 V důsledku toho je třeba na první otázku ve věcech C-133/19 a C-136/19, jakož i na otázku ve věci C-137/19 odpovědět tak, že čl. 4 odst. 1 první pododstavec písm. c) směrnice 2003/86 musí být vykládán v tom smyslu, že datem, které je třeba vzít v úvahu za účelem určení, zda je svobodný státní příslušník třetí země nebo svobodná osoba bez státní příslušnosti nezletilým dítětem ve smyslu tohoto ustanovení, je datum podání žádosti o vstup a pobyt za účelem sloučení rodiny pro nezletilé děti, a nikoli datum, kdy příslušné orgány tohoto členského státu rozhodnou o této žádosti, případně po podání žaloby směřující proti rozhodnutí, kterým se taková žádost zamítá.

Ke druhé otázce ve věcech C-133/19 a C-136/19

- 48 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu ve věcech C-133/19 a C-136/19 je, zda musí být článek 18 směrnice 2003/86 ve světle článku 47 Listiny vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby žaloba podaná proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti o vstup a pobyt za účelem sloučení rodiny v zájmu nezletilého dítěte byla odmítnuta jako nepřijatelná pouze z toho důvodu, že dítě v průběhu soudního řízení dosáhlo plnoletosti.
- 49 V tomto ohledu ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, vyplývá, že tato otázka je založena na předpokladu, podle kterého nezletilé dítě, které dosáhlo plnoletosti v průběhu soudního řízení proti rozhodnutí o zamítnutí jeho žádosti o sloučení rodiny, již nemá žádný zájem na zrušení tohoto rozhodnutí, takže jeho žaloba musí být příslušným soudem nutně zamítnuta.
- 50 Jak přitom vyplývá z odpovědi na první otázku ve věcech C-133/19 a C-136/19 a na otázku ve věci C-137/19, takový předpoklad je nesprávný, takže v situaci uvedené v předchozím bodě taková žádost o sloučení rodiny nemůže být odmítnuta pouze z toho důvodu, že dotyčné nezletilé dítě v průběhu soudního řízení dosáhlo plnoletosti.
- 51 Dále je třeba uvést, že směrnice 2003/86 sice ve svém čl. 5 odst. 4 stanoví základní lhůtu devíti měsíců, v níž jsou příslušné orgány dotyčného členského státu povinny oznámit osobě, která podala žádost o sloučení rodiny, rozhodnutí, které se jí týká, avšak soudu rozhodujícímu o žalobě směřující proti rozhodnutí o zamítnutí takové žádosti neukládá žádnou lhůtu pro rozhodnutí.
- 52 Článek 18 této směrnice však ukládá členským státům povinnost zajistit, aby osoba usilující o sloučení rodiny nebo její rodinní příslušníci měli právo takové rozhodnutí napadnout u soudu, a ukládá těmto členským státům, aby stanovily postup a pravomoci, pokud jde o výkon tohoto práva.
- 53 I když toto ustanovení členským státům přiznává určitý prostor pro uvážení, zejména při určování pravidel týkajících se řízení o opravném prostředku proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti o sloučení rodiny, je třeba uvést, že bez ohledu na takový rozhodovací prostor jsou členské státy povinny při provádění směrnice 2003/86 dodržovat článek 47 Listiny, který ve prospěch každého, jehož práva a svobody zaručené unijním právem byly porušeny, zakotvuje právo na účinné prostředky nápravy před soudem (rozsudek ze dne 29. července 2019, Torubarov, C-556/17, EU:C:2019:626, bod 55).
- 54 Jak přitom v podstatě uvedl generální advokát v bodech 42 a 44 svého stanoviska, článek 18 směrnice 2003/86, vykládaný ve světle článku 47 Listiny, implikuje, že vnitrostátní prostředky nápravy umožňující osobě usilující o sloučení rodiny a jejím rodinným příslušníkům uplatnit své právo napadnout u soudu rozhodnutí, kterými se zamítá žádost o sloučení rodiny, musí být účinné a musí poskytnout skutečnou právní ochranu.
- 55 V důsledku toho nelze takovou žalobu odmítnout jako nepřijatelnou pouze z toho důvodu, že dotyčné dítě dosáhlo v průběhu soudního řízení plnoletosti.
- 56 Kromě toho a na rozdíl od toho, co tvrdily některé členské státy, které předložily vyjádření, odmítnutí žaloby podané proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti o sloučení rodiny jako nepřijatelné nemůže být založeno na konstatování, jako je tomu v projednávaném případě, že dotyčné osoby již nemají zájem na tom, aby soud, jemuž byla věc předložena, vydal rozhodnutí.
- 57 Nelze totiž vyloučit, že státní příslušník třetí země, jehož žádost o sloučení rodiny byla zamítnuta, bude mít i poté, co dosáhl plnoletosti, zájem na tom, aby soud rozhodující o žalobě proti tomuto zamítavému rozhodnutí rozhodl ve věci samé, jelikož v některých členských státech je takové soudní rozhodnutí nezbytné zejména k tomu, aby žadatelé umožnilo podat žalobu na náhradu škody proti dotčenému členskému státu.

58 S ohledem na předcházející úvahy je třeba na druhou otázku ve věcech C-133/19 a C-136/19 odpovědět tak, že článek 18 směrnice 2003/86 musí být ve světle článku 47 Listiny vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby žaloba podaná proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti o sloučení rodiny nezletilého dítěte byla odmítnuta jako nepřipustná pouze z toho důvodu, že dítě v průběhu soudního řízení dosáhlo plnoletosti.

K nákladům řízení

59 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 4 odst. 1 první pododstavec písm. c) směrnice Rady 2003/86/ES ze dne 22. září 2003 o právu na sloučení rodiny musí být vykládán v tom smyslu, že datem, které je třeba vzít v úvahu za účelem určení, zda je svobodný státní příslušník třetí země nebo svobodná osoba bez státní příslušnosti „nezletilým dítětem“ ve smyslu tohoto ustanovení, je datum podání žádosti o vstup a pobyt za účelem sloučení rodiny pro nezletilé děti, a nikoli datum, kdy příslušné orgány tohoto členského státu rozhodnou o této žádosti, případně po podání žaloby směřující proti rozhodnutí, kterým se taková žádost zamítá.
- 2) Článek 18 směrnice 2003/86 musí být ve světle článku 47 Listiny základních práv Evropské unie vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby žaloba podaná proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti o sloučení rodiny nezletilého dítěte byla odmítnuta jako nepřipustná pouze z toho důvodu, že dítě v průběhu soudního řízení dosáhlo plnoletosti.

Podpisy.